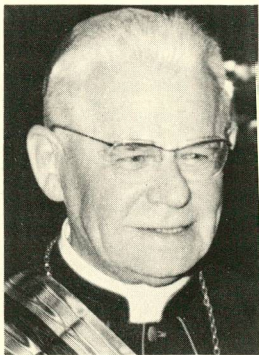

CARDIJN, Jozef Léon Marie, kardinaal, sociaal werker en jeugdleider (Schaarbeek 18 november 1882 - Leuven 24 juli 1967).

Zoon van de tuinman-koetsier, later kleine kolenhandelaar Henri Cardijn, die lezen noch schrijven kon, en van Louise van Daelen, dochter van een seizoenarbeider, gehuurd door een Belgisch grondbezitter bij Livorno.

Deed Grieks-Latijnse middelbare studies aan het O.L.V.-Instituut te Halle en ontving de priesteropleiding te Mechelen. In 1906 werd hij tot priester gewijd. Studeerde

politieke en sociale wetenschappen te Leuven (1906-'07) en werd daarna subregent en leraar aan het klein seminarie te Basse-Wavre (1907-'12). In 1912 werd hij kapelaan te Laken. Van 1915 tot '27 was hij directeur van de katholieke sociale werken van het arrondissement Brussel. In 1925 werd Cardijn aalmoezenier van de Katholieke Arbeidersjeugd (KAJ) en in 1929 erekanunnik van Sint-Rombouts. In 1950 werd hij geheim kamerheer, in 1956 huisprelaat, in 1957 archimandriet van de Syrische kerk, in 1962 protonotarius en in 1965 titulair aartsbisschop van Tusoro en kardinaal-diaken. Als titelkerk koos hij San Michele Archangelo a Pietralata, een arme arbeidersparochie in de Romeinse voorstad Tiburtino. Ingevolge zijn benoeming tot aartsbisschop werd hij concilievader. Ondertussen was hem door Leuven en verscheidene buitenlandse universiteiten het doctoraat honoris causa verleend.

Cardijn groeide op in de „daensistische” stad Halle, met haar proletarische fabrieksbevolking. De mensonwaardige toestanden in de industrie der

Zennevallei zouden een diepe indruk op hem maken. Priester Daens werd door hem te Halle toegejuicht. Zijn sociale roeping, aangewakkerd door de Vlaamse studentenbeweging, ontving nieuw voedsel op het groot seminarie te Mechelen. Behalve voor Gezelle, Verriest en Streuvels hadden Cardijn en andere seminaristen grote bewondering voor Frans van Cauwelaert, die zij als spreker uitnodigden om van de maatschappelijke problemen op de hoogte te blijven. Vaste vorm kreeg de roeping van Cardijn, toen hij in 1906 politieke en sociale wetenschappen ging studeren bij professor Victor Brants, die hem inwijdde in de methodiek der arbeidsenquête en hem een reisbeurs bezorgde met behulp waarvan Cardijn in het voorjaar van 1907 een onderzoek deed naar arbeidstoestanden in Duitsland, waar hij de vooruitstrevende priester Karl Sonnenschein ontmoette. De arbeidsenquête bracht hem later o.m. in nauwe betrekking met de arbeidersbonden te Manchester en in andere Britse steden, dikwijls tot verbazing van de lokale clerus.

In de O.L. Vrouw-parochie te Laken stichtte hij een studiekring voor fabrieksmeisjes omdat zij onder de loontrekkenden het kwetsbaarst waren. Deze studiekring kan beschouwd worden als het prototype van de Vrouwelijke Katholieke Arbeidersjeugd (VKAJ). Als directeur van de katholieke sociale werken voor het arrondissement Brussel riep Cardijn een arbeidersbank in het leven. Hij werd door de Duitse bezetter tweemaal gearresteerd en veroordeeld, de eerste keer wegens zijn protest tegen de deportatie van arbeiders naar Duitsland, de tweede keer wegens spionage. Daar de sociale werken in het arrondissement Brussel niet in handen waren van arbeiders, maar van rijke paternalistische burgers, zoals J. Renkin en P. Crockaert, kwam Cardijn daags na de wapenstilstand met hen in conflict en verhuisde met pak en zak naar elders in de hoofdstad, waar de werken de arbeiders zouden toebehoren. Bij de verkiezingen van 1921 stichtte hij in het arrondissement tegen de conservatieve katholieke partij de Christelijke Volkspartij voor arbeiders en boeren, die vier afgevaardigden naar het parlement stuurde. In 1925 benoemde het Belgische episcopaat Cardijn tot landelijk aalmoezenier van de zojuist door hem opgerichte KAJ, die zijn levenswerk zou worden. De tekenen des tijds begrijpend, splitste hij de KAJ niet alleen in een zelfstandige tak voor jongens en een voor meisjes (VKAJ), maar ook in een zelfstandige voor Vlamingen en een voor Walen (Jeunesse Ouvrière Catholique), welke federalistische indeling de doelmatigheid ten goede kwam. Origineel denker, durvend en knap organisator en bezielend redenaar, maakte hij van de KAJ een model van georganiseerd lekenapostolaat, dat hij onmisbaar achtte ter oplossing van het arbeidersvraagstuk. De KAJ verbreidde zich weldra over de wereld en wekte de bewondering van paus Pius XI en de Franse Nobelprijswinnaar dokter Alexis Carrel.

In 1942, gedurende de tweede Duitse bezetting, zat Cardijn met enkele medewerkers opnieuw enige tijd gevangen. Tot op zijn oude dag bleef hij een onvermoeibaar wereldreiziger, die de sociale toestanden zelf ter plaatse wilde leren kennen.

WERKEN: Talrijke artikelen, lezingen en verscheidene brochures. - Boek: *Leken in de voorste linie* (1964).

LITERATUUR: *Handboek van de K.A.J.* (1933); - *Monseigneur Cardijn. Bijdragen over de K.A.J. en haar methode* (1963); - J. Florquin, *Jozef Cardijn*, in *Ten huize van...*, III (1966); - A. Dendooven, *Ontstaan, structuur en werking van de Vlaamse K.A.J.* (1967); - M. Fiévez en J. Meert, *Cardijn* (1969); - M.A. Walckiers, *Sources inédites relatives aux débuts de la J.O.C. 1919-1925* (1970); - M. van Roey, *Cardijn* (1972); - J. Verhoeven, *Jozef Cardijn, profeet van onze tijd* (1972).

FRANS HUGAERTS